

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Теодора Тодорова Димитрова, д.м.
Зам. Декан Учебна дейност на факултет „Обществено здраве“,
Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ гр. Варна

Член на Научно жури по Заповед № Р-109-260/23.06.2022 на проф. д-р Валентин Игнатов, д.м. – Ректор на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна

Относно: конкурс за заемане на академичната длъжност „Професор“, в област на висшето образование 7. „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.1. „Медицина“, специалност „Хигиена (вкл. трудова, комунална, училищна, радиационна и др.)“, обявен в ДВ бр. 32 /26.04.2022 г. за нуждите на Факултет „Обществено здраве“, Катедра „Хигиена и епидемиология“.

Със заповед № Р- 109-260/23.06.2022 г на г-н Ректора на МУ –Варна съм избрана за член на Научно жури, а по Протокол №1 от проведено първо заседание на НЖ съм определена да изготвя рецензия по процедура за заемане на академична длъжност „професор“ по специалност „Хигиена (вкл. трудова, комунална, училищна, радиационна и др.)“. Единствен кандидат в конкурса е доц. д-р Дарина Найденова Христова, д.м. Процедурата по конкурса е спазена и документите на кандидата са в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение и Правилника за развитието на академичния състав в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ - Варна и заложените в него критерии за заемане на академичната длъжност „професор“.

Биографични данни и кариерио развитие: Доц. д-р Найденова е родена през 1975 г. в гр. Провадия. Завършва с отличие Медицински Университет – Варна през 2000 г. Веднага след дипломирането си започва работа като лекар ординатор в МДУ „ФР. Жолио-Кюри“, а след това в РЗОК – Варна. През 2003 г. е назначена като хонорован асистент към Катедрата по Хигиена към МУ - Варна, а през 2005 г. печели конкурс за редовен асистент. От тогава до момента работи в МУ – Варна. В периода 2005-2015 г. последователно заема академичните длъжности старши и главен асистент към катедра „Хигиена и бедствени ситуации“, МУ-Варна. През 2015 г. е хабилитирана като доцент по специалност Хигиена в катедра „Предклинични и клинични науки“ към Факултета по фармация на МУ - Варна. От 2010 г. доц. д-р Дарина Христова има придобита специалност „Хранене и диететика“. В началото на 2015 г. придобива научна и образователна степен “доктор” с тема на докторската дисертация „Хранително поведение, антропометрични показатели, физическа активност и физическа дееспособност при младежи и девойки с поднормено, нормално и наднормено тегло“. Междувременно доц. Найденова се включва и участва в поредица курсове и обучения в сферата на здравословното и диетичното хранене, метаболитното здраве, кърменето и здравословното хранене на бременни и кърмещи жени, принципи и техники за промяна на хранителното поведение при консултации на пациенти с различни заболявания, обучение по „Nutrigenomics: Genetic Testing for Personalized Nutrition“ към Dietitians of Canada. През 2020 г. тя става част от първият сертифициран екип по нутригеномика в България. Интересите на доц. Найденова са разностранни, а проведените обучения дават възможност да приложи придобитите нови знания и умения в преподавателската и научната си работа в Медицински университет – Варна.

Настояща месторабота: от 2020 г. до момента е ръководител УС „Хигиена” при катедра „Хигиена и епидемиология”, МУ – Варна. Клиничаната и практика на лекар диетолог е в МЦ „Естетик клуб” - гр. Варна.

Членство в професионални и научни организации: “Български лекарски съюз”, Национална асоциация „Подкрепа за кърмене“, „Българско дружество по хранене и диететика“, „Национален комитет по кърменето“, Българско дружество по обществено здраве (БДОЗ), Европейско дружество по обществено здраве (EUPH), заместник-председател на „Алумни клуб към МУ - Варна“. Доц. Найденова е рецензент в научни списания и сборници: Journal of IMAB”, Journal of Biomedical and Clinical Research (JBCR), Научни издания на Съюза на учените – Варна, серия „Медицина и екология”, Сборници доклади от Международни интердисциплинарни срещи „Алумни клуб и приятели“, МУ-Варна (2020, 2021, 2022 г.).

Оценка на количествените и качествени научни показатели:

От предоставената академична справка става ясно, че кандидатката е изпълнила минималните национални изисквания по чл. 26 от ЗРАСРБ за заемане на академичната длъжност „ПРОФЕСОР“ (Таблица 1).

Таблица 1. Справка за съответствие с минималните национални изисквания

Група от показатели	Съдържание	Професор (брой точки)	Доц. д-р Дарина Найденова Христова, д.м.
А	Показател 1	50	50
В	Показатели 3 или 4	100	100
Г	Сума от показателите от 5 до 9	200	212
Д	Сума от показателите от 10 до 12	100	125
Е	Сума от показателите от 13 до 22	100	243.29

В конкурса за АД „професор” доц. Найденова участва освен с дисертационен, монографичен труд, 3 учебника и 3 учебни пособия, общо 15 научни труда (без тези, представени за заемане на академичната длъжност „доцент“). От тях:

1. Пълнотекстови публикации в научни издания реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация (Scopus и Web of Science) – 5 бр.

в: Journal of IMAB (3), Folia Medica, Journal of Biomedical and Clinical Research;

2. Пълнотекстови публикации в списания – 6 бр.

в: Летописи БАНИ, Medinfo, Наука Пулмология, Varna Medical Forum (2), Food Safety - Some Global Trends. InTech;

3. Пълнотекстови публикации в сборници доклади от научни форуми в България – 3 бр.

в: Сборник доклади от юбилейна научна конференция с международно участие на Българско дружество по хранене и диететика, Book of Proceedings - Symposium "Alumni Club and Friends" - Medical University - Varna, Journal of the Union of Scientists-Varna - Medicine and Ecology Series;

4. Публикувани резюмета на доклади от научни форуми в чужбина в списание с импакт фактор – 1 бр.

в: European Journal of Public Health. (1)

Допълнително доц. Найденова е представила 8 пълнотекстови публикации и едно резюме (4 от тях, реферирани и индексирани в Scopus и Web of Science), извън минималните национални изисквания за заемане на академична длъжност „ПРОФЕСОР“.

От реалните публикации в списания и сборници, доц. Найденова е първи /самостоятелен/ автор в 3 /13,6%/ статии; втори автор в 11 /50%/ статии и трети и пореден автор в 8 /36,4%/ статии.

Общият брой цитирания, които кандидатката е представила за настоящия конкурс са 12. От тях 6 цитирания са в реферирани и индексирани списания в световноизвестни бази данни с научна информация (Scopus и Web of Science), 4 в нереферирани списания и 2 в монографии и колективни томове (*Академична справка за публикациите, цитиранията и научните профили на доц. д-р Дарина Найденова Христова, д.м., Катедра по хигиена и епидемиология, Факултет по обществено здравеопазване, Медицински университет-Варна изготвена в Библиотеката на МУ-Варна*).

Кратка характеристика на научноизследователска дейност на кандидата:

Основните научни теми в публикациите на д-р Найденова са свързани с храненето и диететиката в различни възрастови и популационни групи. В приложената към документите за конкурса справка са формулирани приноси в 7 основни научни направления както следва:

- I. Нарушения в хранителното поведение и алтернативни модели на хранене (В 3, Г 7.3, Г 8.3)
- II. Витамин Д в генезата на затлъстяването и ролята му на епигенетичен фактор (Г 7.1, Г 8.1)
- III. Препоръки за хранене в периода на майчинството и в ранната детска възраст
  1. Хранителен прием на п-3 мастни киселини при бременни и кърмещи жени (Г 7.2,)
  2. Микронутриентен статус, репродуктивни проблеми и фетално програмиране на метаболитни нарушения (Г8.2, Доп. 4)
  3. Практики на кърмене

(Доп. 9)

4. Витамин В12 статус в кърмаческа и ранна детска възраст

(Доп.2)

IV. Хранителни алергии в кърмаческа възраст

(Г 7.5, Г 8.5, Г 8.8)

V. Хранене, хранителен статус и физическа активност при подрастващи

1. Хранително поведение, антропометрични показатели, зъбен статус и физическа активност при младежи и девойки от 12 клас

(А 1, Г 7.6)

2. Физическа активност и хранителен статус при подрастващи с адолесцентна идиопатична сколиоза (Доп. 1, Доп. 3, Доп. 7)

3. Ефект на хореографията върху умората и училищната успеваемост при ученици от начален курс

(Г 7.4)

VI. Функционални храни и напитки

1. Кафето като функционална напитка, използвана при извънреден и нощно сменен труд в профилактиката на умората

(Г 8.6, Доп. 5)

2. Консумация на кафе при работещите в условията на шум и вибрации

(Доп. 8)

3. Антиоксидантен състав на плодов сок от малина (*Rubus idaeus*)

(Доп. 6)

VII. Хранене, здравен риск и култура на хранене сред потребителите

1. Биологични опасности в храните

(Г 8.7)

2. Хранителни добавки и информиран избор на потребителите

(Г 8.4, Г 8.9)

В първото направление „Хранителното поведение и алтернативни модели на хранене“ са представени обобщени научни данни относно етиопатогенезата, диагностичните критерии, спецификите в психопрофила, протичането и усложненията, както и терапевтичните подходи при хранителни разстройста. Описани са скринингови тестове за идентифициране на субклиничните нарушения с цел профилактика на тежките хранителни разстройста. Публикуваните клинични случаи на хранителни нарушения сред бременни жени насочват вниманието към сериозните дефицити на макро- и микронутриенти, рисковете за репродуктивното здраве и за потомството. Монографията включва 10 случая на различни видове хранителни разстройста от клиничната практика на автора. В тях са очертани алгоритми за решаване на реални, конкретни диагностични и терапевтични задачи.

В направления „Ролята на витамин Д в етиологията на затлъстяването и значението му в епигенетиката“ е направен обстоен преглед на плейотропните ефекти на витамин Д по отношение на метаболитните нарушения.

Следващите направления са фокусирани върху „Препоръките за хранене в периода на майчинството и в ранната детска възраст“, „Хранителни алергии в кърмаческа възраст“, „Хранене, хранителен статус и физическа активност при подрастващи“. Проучени са храненето и хранителният статус през различни популации – бременни и кърмещи жени, кърмачета, тийнеджъри. Приведени са доказателства за рисковете от развитието на опасни хранителни дефицити в резултат на неадекватен хранителен прием. Идентифицирани са както негативните, така и благоприятните характеристики в модела на хранене в описаните популационни групи. Формулирани са препоръки за храненето и суплементирането на децата с идиопатична адолесцентна сколиоза.

В направление „Функционални храни и напитки“ обстойно са разгледани ефектите от консумацията на кафе при работещите в условията на различни рискови фактори на работната среда (нощносменен труд, психично напрежение, шум, вибрации). Изведени са препоръки за безопасна консумация на кафе като тонизираща напитка на работното място.

В направление 7, „Хранене, здравен риск и култура на хранене сред потребителите“ са проучени някои актуални биологични рискове и химични опасности в храните.

Учебно-преподавателска дейност:

Доц. Найденова има над 17 г. преподавателски стаж. Тя обучава студенти и специализанти от Факултета по Обществено здравеопазване, Факултета по медицина, Факултета по дентална медицина, Факултета по Фармация и специалностите от Медицински колеж – Варна. Средната и учебна натовареност през последните години е 338 уч. ч. при норматив от 180 уч. ч.. Преподава в различни учебни дисциплини: Хигиена и екология – Медици, Околна среда и здраве - магистри, магистри Обществено здравеопазване (на руски и български език), Околна среда, хранене и здраве - магистри Здравен мениджмънт, Хранене и диететика-магистри, Рехабилитация, Уелнес и спа, Безопасност на храните- магистърска програма ОКОЗ, Хигиена на хранене-бакалаври - ИОЗ, СИД- магистри-медицина и дентална медицина „Актуални проблеми на храненето на здравия и болния човек“, СИД за ИОЗ и ЗМ“, „Фармако-медицински аспекти на храненето“ и др. През последните 3 години доц. Найденова е Председател на държавна изпитна комисия за придобиване на медицинска специалност „Хранене и диететика“.

Съавтор е в 4 учебника и 3 университетски учебни помагала за студенти от специалност „Медицина“, „Дентална медицина“, „Фармация“ и за специалностите от медицинските колежи. Активно участва в обучението на стажанти, специализанти по „Хранене и диететика“, СДО обучения (инициатор, организатор и лектор на различни СДО - курсове) в сферата на детското хранене и развитие, кърменето, ранна детска интервенция (присъствено и електронно обучение). Доц. Найденова е автор на програма, ръководител и лектор в СДО „Нарушения в хранителното поведение – проблем на 21-ви век. Възможности за повлияване и терапия“ (2019 г.), лектор в СДО „Подкрепа за

кърмене”, 2019 г., Лектор в СДО „Хранене през първите 1000 дни”, присъствено и електронно обучение, 2019-2020 г. Ръководи дипломани от различни магистърски програми на ФОЗ.

Участия в проекти:

Доц. Найденова участва в редица национални и регионални образователни и научно-изследователски проекти: „Зелена светлина за кърменето”, финансиран от Община Варна, „Здраве днес и утре – доброволна младежка информационна кампания” с партньорството на МУ – Варна, АСМБ – Варна и финансиран от Община Варна, проект на фондация „Карин дом” на тема” Ранна интервенция за предотвратяване изоставянето на деца с увреждания”, ръководител е на проект „Здравословното хранене – елемент от живота на младежите”, финансиран от Община Варна, лектор в проект на INNER WHEEL CLUB VARNA EUROPEA „Напред към ЕКСПО Милано, Здраве и храна за щастие: да научим младежите на Варна да готвят здравословна храна”, съфинансиран от Община Варна, научно-изследователски проект „Биодинамично земеделие за създаване на функционални и здравословни зърнени храни”, финансиран от Селскостопанска Академия (2016-2017 г.), ръководител и участник в научни проекти, получили одобрение от КЕНИ към МУ – Варна на тема: „Хранителен статус и физическа активност при на живот върху развитието на сърдечно-съдовите заболявания проект”, „Хранителен статус и идиопатична адолесцентна сколиоза в град Варна“, „Алтернативни модели на хранене при девойки от гр. Варна – разпространение и рискови фактори” „Изследване влиянието на диетата и начина на живот върху развитието на сърдечно-съдовите заболявания в региона на Източна България” „Експресен метод за изследване на връзката между оптични свойства и антиоксидантен ефект на екстракти от лечебни растения и напитки от традиционни плодове, „Микронутриентен статус на бременни жени”, „Контрол при търговията с биологично произведени земеделски продукти и храни в Североизточна България”, „Микронутриентна суплементация при пациенти с диабет тип II на лечение с метформин” , „Ефективност на ниско хистаминова диета при пациенти със синдром на раздразненото черво”, „Хранителни алергии на кърмаческата възраст в Плевенски регион – рискови фактори и поведение ”. Академичен наставник е в проект „Студентски практики”, финансиран от ОП „Развитие на човешки ресурси“ и Европейски социален фонд.

Ръководство на дипломанти:

Доц. д-р Найденова работи индивидуално с дипломанти от специалностите Опазване и контрол на общественото здраве, Фармацевтичен мениджмънт и Рехабилитация, морелечение, уелнес и СПА, чиято дейност е довела до успешната защита на 11 магистърски тези.

Ръководство на докторанти:

Доц. д-р Найденова е ръководител на осем докторанти от МУ Варна по докторската програма “ Хигиена (вкл. трудова, комунална, училищна, радиационна и др.)” Резултатът от тази научно-преподавателска дейност са две успешни защиты на ОНС Доктор.

Заключение:

Базирайки се на предоставените ми материали по конкурса и на личните ми впечатления от дългогодишната ми работа с доц. Найденова смятам, че научната й продукция и представените доказателства отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение и Правилника за развитието на академичния състав в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ - Варна и заложените в него критерии за заемане на академичната длъжност „професор“. Ето защо давам своята положителна оценка за избора на доц. д-р Дарина Найденова Христова за АД „ПРОФЕСОР“ по научна специалност „Хигиена (вкл. трудова, комунална, училищна, радиационна и др.)“ за нуждите на Факултет „Обществено здравеопазване“, Катедра „Хигиена и епидемиология“ при Медицински университет Варна.

гр. Варна
25.08.2022г.

Рецензент:
(проф. д-р Теодора Тодорова Димитрова, д.м.)

